

La joventut catòlica de Palma de Mallorca (1881-1888)

PERE FULLANA

0. *Introducció.*

Els orígens i la fundació de la Joventut Catòlica de Palma s'hauria d'entendre des de dues perspectives. Per una part, certament, té els inicis en la resta de les Acadèmies que amb aquesta denominació s'havien fundat a l'Estat espanyol a partir de 1868. Però, també es cada vegada més necessari no perdre de vista el contexte en el qual varen nèixer aquestes institucions. Cercles, acadèmies, ateneus, clubs, casinos, etc. són, sovint, accepcions d'un mateix contingut. El mot que més s'aproxima el que va ser la Joventut Catòlica és probablement el d'"Ateneu" o "Acadèmia", al menys en l'accepció que ens ha arribat fins avui. Es una institució, un centre que crea i acull cultura, que difon i confronta alternatives culturals, fruit del treball de la raó humana, que poden ser de caire científic o literari. Respon més a la idea de centre de difusió que no com a centre de producció de béns científics i culturals.¹

Una aproximació a allò que va ser la Joventut Catòlica de Palma ens hauria de dur necessàriament a conèixer un poc millor el desenvolupament dels ateneus a Mallorca durant la Restauració, com un element configurador de la formació social burgesa, tema, per altra banda que no ha estat tractat gairebé mai; i, sobretot, intentar conèixer les relacions amb la resta d'Acadèmies d'aquest tipus arreu de l'Estat espanyol; sense oblidar el context i relació dels catòlics i la Renaixença, on la llengua està clarament al servei d'una determinada ideologia catòlica.

1. *Gènesi i fundació de la Joventut Catòlica de Palma.*

La Joventut Catòlica havia inaugurat les seves activitats a Madrid el 6 de gener de 1869 com:

¹ Cfr. SOLA, Pere, *Els Ateneus Obrers i la cultura popular a Catalunya (1900-1919)*, Edicions de la Magrana, Barcelona 1978, p. 29.

“una academia científico-literaria, compuesta exclusivamente por jóvenes católicos dispuestos a defender la unidad religiosa en España, cualesquiera que sean las opiniones meramente políticas que cada uno profese”.

En els seus inicis està molt emparentada amb la “Asociación de Católicos”, encara que la seva tasca es va fonamentar en la creació d'acadèmies locals, on s'impartien ensenyança cristiana, promoció de certàmens literaris i a donar suport a activitats i iniciatives de tot tipus (escoles, Cercles d'obrers catòlics, propaganda catòlica, peregrinacions, etc.). Inclús arribaren a tenir seccions de dret, indústria i comerç, belles arts, medicina, dedicades a l'estudi de les diferents branques.

Segons B. Urigüen² les primeres iniciatives d'aquest tipus s'havien creat a Bolònia on s'havia fundat el 1866 la “Associazione cattolica per la libertà de la Chiesa in Italia” que poc després havia estat clausurada per les autoritats liberals italianes. Mentres que J. Andrés Gallego³ fonamenta els seus orígens en la societat suïssa d'estudiants catòlics fundada el 1841 i la “Società della Gioventù Cattolica Italiana” creada el 1868 arrel del primer Congrés de Malinas. A l'Estat espanyol la seva difusió s'hauria donat preferentment a Catalunya:

“Al menos existía en 1870 en Barcelona y Pamplona, en 1871 en Igualada, en el 72 en Alcoy, Madrid, Santa Coloma de Queralt, Seu d'Urgell, Mataró, Sabadell, Vilanova i la Geltrú, Manresa, Valencia, Alicante, Granada, Córdoba, León..., en 1874 en Albox de Almería. Detenida por las críticas circunstancias de 1873, reanudó o inició su actividad en 1876 en Barcelona, Vilanova i la Geltrú, Sabadell, Manresa, Solsona, Berga, Tarragona, Badalona..., en el 1877 Valladolid, Sevilla, León, Santiago, Córdoba, Sarriá..., en el 78 en Gerona, Manlleu, Centelles, Villafranca del Penedés; en el 79 en Castelltersol y Molins del Rey; en el 80 en Vic y Valencia; en el 81 en Uldecona, en el 82 en Seu d'Urgell, en el 83 en San Feliu de Torelló, en el 85 en San Andrés de Palomar de Lérida, Figueres, Bañolas, Canet de Mar, Tortosa... En 1878, el Consejo Central de la Juventud Católica había convocado su primer Congreso General en Madrid”.⁴

Cronològicament la seva fundació va ser simultània amb l'Associació de Catòlics, centrant més les seves activitats en les de tipus acadèmic i cultural, més que en la part social o religiosa: per tal motiu organitzaven vetlades literàries, confrontacions filosòfiques, conferències, escoles per a joves; activitats que durant la restauració borbònica varen cobrar una força notable gràcies a la intervenció que varen tenir en les seves activitats dues importants figures del neotomisme espanyol: Ceferino González i Juan Manuel Ortí y Lara. De tal forma que Sant Tomàs es va convertir en el patró d'aquestes acadèmies.

La finalitat d'aquestes associacions no era pròpiament social, sinó més bé una iniciativa adreçada a les minories catòliques de caire intel·lectual, amb el

² URIGÜEN, B., *Orígenes y evolución de la derecha española: el Neo-catolicismo*, CSIC, Madrid 1986, p. 364.

³ *Génesis de la Acción Católica española 1868-1926*, en *Ius Canonicum* 13 (1973) 377.

⁴ URIGÜEN, B., *Orígenes...*, p. 377.

neotomisme com a fons. La qüestió social, com a tal, hi estarà indirectament relacionada, i ho serà més com una conseqüència que com finalitat. Com veurem la qüestió social no preocupava. Poquíssimes conferències de les que es donaren fan referència al món del treball, i algunes poques a l'ensenyament. Les seves preocupacions primordials són més de caire doctrinal i filosòfic o literari simplement. Es la reivindicació d'una filosofia catòlica i una literatura també catòlica.

Aquesta acadèmia es va constituir a Mallorca el 1881, quan ja havia desaparegut l'Associació de Catòlics i ja existia el Cercle d'Obrers Catòlics i la Congregació Mariana de Seglars Catòlics, per tant no podem parlar de la seva iniciativa social o religiosa, de la qual dugueren la davantera aquestes altres societats. La data fundacional com a tal no està clara, ja que no comptam, malhauradament, amb fonts documentals directes. Un dels antecedents que pogué tenir és certament el Seminari i el grup integrista que gira entorn a Antoni Maria Alcover. Aquest des dels primers anys de Seminari ja s'exercitava a escriure i un grup de seminaristes tenia una "Societat religioso-científico-literària" que celebrava sessions on es discutia de granat i es llegien per torn composicions en vers i en prosa dels socis.⁵ Finalment la Joventut Catòlica no hauria estat sinó l'aparent laïcització d'un intent originàriament clerical, de caire sardanyista.

La Joventut Catòlica de Palma es va fundar el 28 de juny de 1881⁶ i el Governador Civil aprovava el reglament el 7 de juliol del mateix any, i dos dies després l'aprovava també el bisbe Mateu Jaume. Es evident que el 1881 fou un any de preparació i organització de la societat, que per no poder ser inaugurada el 8 de desembre, festa de la Immaculada de 1881, tal com havia estat anunciat,⁷ finalment hi quedaria el 6 de gener de 1882.⁸ La sessió inaugural es va realitzar en el Cercle d'Obrers Catòlics, amb la presència del bisbe de Mallorca, Mateu Jaume. El músic Guillem Massot fou el primer president (1881-1883) i Mossèn Joan Muntaner el consiliari.

L'obra sorgeix precisament perquè els catòlics lluitin a favor de la veritat en tots els terrenys socio religiosos. La finalitat de la societat era la instrucció religiosa, científica i literària dels socis i la propaganda catòlica. El vice-president de l'entitat, Pedro J. Serra justificava així la nova institució, pocs dies després de la seva inauguració:

"los jóvenes católicos españoles no podían permanecer como simples espectadores ante los nobles y esforzados trabajos de los demás; debían ocupar y han ocupado un puesto de honor en la liza. Por eso agrupados en academias llamadas 'Juventud Católica', son los primeros por su ardor y en defender la verdad ultrajada, la autoridad escarnecida y los principios

⁵ Cfr. MOLL, F. DE B., *Un home de combat*, Mallorca 1981, p. 17; MASSOT I MUNTANER, J., *Per la llengua*, Montserrat 1983, pp. 5-16 (amb una bibliografia acurada); ROTGER, J., *Don Antonio Maria*, Palma de Mallorca 1928.

⁶ Cfr. POU, J., *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. Siglo XIX*, t. VI: 1881-1885, Mallorca 1985, p. 40.

⁷ Cfr. *L'Ignorància* 3.12.1881; *El Ancora* 19.11.1881.

⁸ Cfr. *El Ancora* 6.12.1882; Art. 2 del Reglament: "Esta Sociedad se constituye bajo la protección de la Inmaculada Concepción, de Santo Tomás de Aquino y del Beato Raimundo Lulio".

morales, científicos, artísticos y literarios, corrompidos por un mentido progreso y una civilización engañosa".⁹

La concepció clarament és de defensa de la religió, d'oferta d'un contra-model cultural; però certament el problema del catolicisme a l'Estat espanyol serà la manca de consens respecte a la tàctica política i religiosa. Els dos corrents del neotomisme es reflexaren també a Mallorca després de la fundació de la Joventut Catòlica: els unionistes (Joan Maura, Tomàs Forteza, J. M. Quadrado...) propers a Pidal i Ceferino González; i el corrent més intransigent i més nombros, encapçalat per Antoni Alcover, Pere Amengual, Antoni Lladó, Jaume Ferrer, etc. seguidors de Ortí i Lara, però especialment del Dr. Sardà i Salvany.¹⁰ Els primers anys de l'acadèmia existeix una certa unitat interna, que es romprà ja des de finals de 1883 a favor dels integristes. Es tracta evidentment de la problemàtica de la élite catòlica mallorquina i les divisions internes respecte a la tolerància o intolerància del catolicisme envers el liberalisme. Malgrat aquestes disputes l'entitat continuà essent una obra de restauració catòlica, de recristianització, per contrarestar a través de la raó, allò que ells consideren falses doctrines socio-religioses.¹¹ Pretén ésser una continuació de la Renaixença catòlica, posant de manifest que literatura i fe estan estretament lligades. La bona literatura és la catòlica, mirant amb actituds menyspreadores la literatura progressista:

"el espíritu de la impiedad entre nosotros sólo ha sabido abordar gaceti-llas deslenguadas y artículos periodísticos tan desmañados en las formas como pobres en el fondo...".¹²

D'aquesta actitud es pot deduir el paper que assumeixen els intel·lectuals catòlics enfront del problema obrer, i la concepció que de la situació en tenen ells mateixos. Estan vinculats al Cercle d'Obrers Catòlics, durant el 1881 inclús comparteixen provisionalment el mateix local, demostrant una certa penetració ideològica i estratègica:

"La identidad del calificativo de ambas sociedades demuestra el vínculo fraternal que las une, y así no es de extrañar que los obreros de la industria cedan, siquiera provisionalmente, su puesto a los que aspiran a ser obreros de la inteligencia...".¹³

Finalment després d'un any de compartir el local del Cercle d'Obrers Catòlics la societat en llogà un propi en el carrer Zavellà, número 26.¹⁴

⁹ SERRA, Pedro J., *La Juventud Católica, El Ancora* 3.1.1882.

¹⁰ Cfr. MASSOT, J., *Antoni M. Alcover deixeble de Felix Sardà i Salvany*, a Randa 15 (1983) pp. 85-104; LLERA, J., *Política y tomismo en España: José Miralles y la 'Secta Rosminiana'*, a *Rivista Rosminiana* 75 (1981) pp. 416-449; MOLL, F. B., *Un hume...*, pp. 15-32.

¹¹ Cfr. *El Ancora* 10.1.1882.

¹² *El Ancora* 11.1.1882.

¹³ *Ibid.*, 23.1.1883.

¹⁴ *Ibid.*, 24.2.1882.

2. *Reglaments (1881-1884).*

El primer reglament, tal com ja hem vist, fou aprovat el 1881¹⁵ i l'Acadèmia s'hi va regir fins el 1884 que a causa de les tensions internes i de la remodelació de l'entitat en va haver de reformular un de nou. Aquest fou aprovat per la societat el 24 de maig de 1884, durant la presidència del Marquès del Reguer.¹⁶

Les matizacions al reglament de 1884 foren especialment per controlar encara més el funcionament intern de l'Acadèmia: sessions acadèmiques, deures dels socis, etc. Si bé axistia la prohibició de tractar temes polítics, o fer propaganda de qualsevol partit, sens dubte l'Acadèmia fou dominada pel sector ultramontà del carlisme.

Els reglaments tant el primer com el segon explicitaven clarament la funció de l'entitat, però deixaven oberts la porta a altres aspectes que es podien incorporar a la mateixa:

“extender, desarrollar y ampliar la institución de la sociedad y demás instituciones análogas por su objeto, con arreglo á su Reglamento especial y procurará en cuanto sea posible el establecimiento de buenos libros y hojas sueltas y la extinción de todo escrito pernicioso”.¹⁷

Si es formaven 'seccions especials' també havien de tenir el seu propi reglament particular (ensenyament, etc.). L'activitat bàsica de l'Acadèmia segons els reglaments era de caire intel·lectual, la creació d'un foro de discussió, a partir dels pressuposts tomistes. Però, sens dubte, calien altres elements de difusió i propaganda, per tal d'ampliar l'àmbit merament acadèmic i elitista de la pròpia institució.

3. *Socis.*

La societat tenia tres tipus de socis: acadèmics (entre 15 i 45 anys el 1881; entre 14 i 60 en el de 1884), protectors (els ordenats 'in sacris') i els honoraris (els que elegia la societat pels seus mèrits).

La Junta Directiva de 1881 a 1883, estava integrada per un President, un vice-president, inspector, tesorer bibliotecari, secretari i vice-secretari, i un consiliari. Aquesta època va estar presidida per G. Massot, com a president i Pere J. Serra, com a secretari.

El desembre de 1883 es va elegir una nova junta:

President:	Marquès del Reguer
Vice-president:	Juan Sureda y Verí
Bibliotecari:	Estanislau Aguiló
Secretari:	Nicolau Dameto y Cotoner ¹⁸

¹⁵ *Reglamento de la Academia científico-literaria de la Juventud Católica de Palma de Mallorca*, tip. Católica-Balear, Palma 1881.

¹⁶ *Reglamento de la Academia-científico-literaria de la Juventud Católica*, Impr. Felipe Guasp, Palma 1884.

¹⁷ *Ibid.*, p. 16.

¹⁸ *Ibid.*, *El Ancora* 5.12.1885.

Amb l'entrada del Marquès del Reguer com a president de la Junta Directiva es va intentar donar una nova direcció a l'acadèmia. S'impulsaren les conferències i actes literaris, i va començar la publicació del "Boletín de la Juventud Católica de Palma de Mallorca".

El 13 de desembre de 1885 es convocaren novament eleccions de la Junta Directiva, foren reelegits els anteriors membres. El president, Marquès del Reguer i el secretari Nicolau Dameto, exposaren les seves raons per no acceptar i presentaren la seva dimisió. Després la Junta Directiva va quedar composta de la següent forma:

President:	Juan Ferrà
Vice-president:	Josep Serra
Vice-secretari:	Nicolau Dameto
Bibliotecari:	Nicolau Brondo ¹⁹

El mes de gener de 1888 no es celebrà la sessió, per mor dels exercicis que s'estaven fent a Sant Francesc.²⁰ La societat començava a tocar fons, de fet quan es convocava una nova sessió es deia:

"De la reconocida actividad y ferviente celo de los señores socios, esperamos se tomarán en ellas las más convenientes acuerdos para imprimir nueva vitalidad y mayor empuje á la única sociedad católico-literaria-científica, destinada a dar días de gloria y honor á nuestra querida patria".²¹

Només 10 dies després es parla de la seva desaparició²² però en un moment en que tracten de crear-la de nou, unint-se a una altra institució religiosa. El fracàs de l'acadèmia només es pot entendre des de la problemàtica interna que està vivint el catolicisme mallorquí. Primer són els unionistes els que abandonaran el 1884, però quatre anys després amb la disgregació entre carlins i integristes, el 1888, la societat va acabar desfent-se, quan Joan Ferrà era el seu president.²³

La manca dels arxius de l'Acadèmia no ens permet de saber ni el nom ni el nombre dels seus socis. El caire doctrinal i 'científic' que tenia l'entitat ens fa sospitar que els seus socis preferentment clergues, aristòcrates i individus de les classes mitjanes. A partir de 1888 l'estratègia serà diferent, més belligerant, el Fomento Católico Balear, es convertirà en un aferrissat integriste, en substitució de la Joventut Católica.

¹⁹ *Ibid.*, 14.2.1885.

²⁰ *Ibid.*, 31.1.1888.

²¹ *Ibid.*, 11.2.1888.

²² *Ibid.*, 21.2.1888.

²³ Cfr. Pou, J., *Noticias...* VI, p. 363.

4. *Activitats de l'Acadèmia.*

Es tenien dos tipus de sessions acadèmiques: les ordinàries, que eren quinzenals des del primer de novembre fins el primer de juny. Les proposicions que s'havien de debatre s'havien de presentar en tres dies d'antel·lació; i les sessions extraordinàries.

1. *Literatura.*

Un fet singular per a la vida de l'acadèmia fou l'organització del Certamen Literari de 1885,²⁴ com una còpia dels Jocs Florals de Barcelona, en el que es va posar de manifest la simbiosi entre literatura i religió, entre fe i ciència, pàtria i religió, castellà i mallorquí, termes clarament integristes i definidors d'una concepció religiosa totalitzant. Pels catòlics mallorquins la literatura és només un medi, un instrument de propaganda de la moral i la religió catòlica. La llengua i el fet nacional s'aniran incorporant lentament i en forma un tant moderada. La Renaixença catòlica no és més que una forma estètica de l'integrisme mallorquí, de confecció tradicional i religiosa. Així i tot, analitzant el 'Boletín de la Juventud Católica de Palma de Mallorca, destaca la participació de B. Singala, M. Costa i Llobera, A. M. Peña, L. Carnicer, J. M. Quadrado, A. M. Alcover, J. M. Sureda i Verí, Margarida Caimari, Joan Ferrà, etc. La prosa està escrita en castellà, igual que la majoria de poesies; i la temàtica d'aquestes és estrictament religiosa.

2. *Ensenyament.*

L'acadèmia va mantenir escoles de francès i de música, regentades per Mn. Joan Galmés i Mateu Lladó;²⁵ classes d'aritmètica mercantil, dirigides per Pedro J. Lliteras.²⁶ Les classes d'idioma es varen mantenir, al menys fins el 1887 i probablement les de música.²⁷

On es va destacar l'acadèmia va ser amb els seus cursos de dret, que començaren el 1884, amb el primer curs; i el 1885 varen continuar amb un primer i un segon curs.²⁸

Va funcionar també una acadèmia de repàs pels alumnes de segon ensenyament, amb les assignatures de Història Natural, Física, Química i Agricultura²⁹ pels alumnes de l'Institut Provincial, a més tenien la classe obligatòria de "Religió i Moral" que donava Mn. Joan Galmés.³⁰

²⁴ *Certamen literari de la Juventud Católica de Palma de Mallorca*, tip. Católico-Balear, Palma 1885.

²⁵ *El Ancora* 9.1.1883; 25.10.1883.

²⁶ *Ibid.*, 22.2.1883.

²⁷ *Ibid.*, 19.9.1887; 18.9.1886.

²⁸ *Ibid.*, 31.5.1884; 8.7.1884; 29.8.1884; 24.9.1885.

²⁹ *Ibid.*, 3.11.1885.

³⁰ *Ibid.*, 7.11.1885.

Es molt difícil fer una valoració de les iniciatives de caire pedagògic de la Joventut Catòlica. Probablement aquesta associació no passà de ser un ateneu clerical que no va lograr fructificar pedagògicament. De totes formes cal no perdre de vista que fou probablement l'únic intent pedagògic clerical que va anar més enllà de l'ensenyament primari.

Ara bé, es tracta bàsicament d'una associació dedicada a la difusió del pensament catòlic i de discussió teòrica dels problemes socials quan aquests es tractaren.³¹

3. Conferències.

Destaca l'aspecte integralment cultural-catòlic: art, literatura, filosofia, història, medicina, psicologia, filologia i religió era bàsicament la temàtica tractada. Poques d'aquestes conferències han estat publicades,³² només alguna com la Marquès del Reguer, J. M. Quadrado o del neotomista F. Tortell.³³ D'aquestes conferències i les activitats literàries se'n pot deduir el caire neotomista integral que mantenia l'acadèmia.

Es important destacar, també les conferències de caràcter social que es donaren: Pedro J. Serra "Enseñanza de la clase obrera"; Pedro J. Serra "Influencia social del cristianismo" J. Ferrà "Necesidad de una reforma social". Com es pot comprovar el balanç de les implicacions socials de l'entitat són més bé nullus. No era la finalitat de la mateixa però certament en altres indrets de l'Estat espanyol aquestes acadèmies tingueren una major sensibilitat respecte a la problemàtica social i al problema obrer en concret.

5. Ideologia.

Als seus inicis l'acadèmia vivia una certa eufòria, actitud que compartien els diferents sectors del catolicisme illenc:

"No podemos menos de aplaudir la noble emulación que se ha despertado entre los jóvenes disertantes, y que es prueba segura del incremento que va adquiriendo de día en día este centro de ilustración y propaganda católica, tan necesaria hoy en que los enemigos del catolicismo tratan por todos los medios de atraer a la juventud con objeto de arrancar de los corazones e inteligencias los sentimientos e ideas católicas".³⁴

"Hoy que en todas partes la propaganda anticatólica trata de hacer prosélitos, especialmente entre la juventud, envenenando sus creencias, no

³¹ Cfr. SANZ DE DIEGO, R. M., *La Iglesia ante...*, p. 610.

³² MARQUÉS DEL REGUER, *El valor católico*, Palma 1885; QUADRADO, J. M., *A la Juventud Católica. Consideraciones de actualidad. A la Academia de la de Palma de Mallorca*, 17 de febrer de 1884, Palma 1884.

³³ TORTELL, F., *Conferencia sobre la doctrina de Sto. Tomás de Aquino leida en la Academia de la Juventud Católica*, tip. Católico-Balear, Palma 1884.

³⁴ *El Ancora* 13.2.1882.

deja de ser consolador ver asociaciones de jóvenes de ideas, que se levantan a protestar de la pureza de la fe, de esa fe tradicional de España, legada por cien generaciones; y que rechazan con horror el empañar sus inteligencias con las aberraciones religiosas científicas y literarias que tanto se afanan por difundir por medio de una educación bastarda los enemigos de la fe católica, que lo son al mismo de la buena literatura y de la verdadera ciencia; por eso son dignos de que todas las personas religiosas que aman lo que ellos defienden y aborrecen lo que ellos rechazan, les presten su apoyo y animen para que sin desmayar prosigan en su generoso empeño".³⁵

Desgraciadament aviat es va convertir en un espai de lluita entre les diferents faccions catòliques. Especialment entre 1881 i 1884 va ser el lloc on confluïren les lluites religioses entre siglofuturistes i unionistes:

"Al començament de 1884, els siglofuturistes, més joves però més nombrosos, imposaren la seva candidatura a la renovació de la Joventut Catòlica, de la qual fou elegit president el 'Marquès del Reguer, jefe de los Tradicionalistas, amigo particular de Nocedal y adicto al Dr. Sardà, lo cual motivó la baja de algunos socios, significados unionistas'...".³⁶

En aquest clima es va dur a la ruptura entre J. M. Quadrado i Antoni María Alcover, capdavanters dels "mestissos" i "purs" respectivament.³⁷

El discurs de J. M. Quadrado, el 17 de febrer de 1884 a la Joventut Catòlica fou el detonant que provocà la ruptura del catolicisme illenc. J. M. Quadrado dirigint-se als socis de l'Acadèmia va posar de manifest com entre 1869 i 1877 els catòlics actius es varen inscriure a l'Associació de Catòlics. Després amb el canvi de règim es va crear a Ciutat, la Joventut Catòlica, la institució més jove al respecte. Després dels preàmbuls J. M. Quadrado va exposar el seu pensament enfront de l'integrisme exclusivista, tergiversadors de la mateixa doctrina papal; però sobretot es veu un J. M. Quadrado molt afectat per la intransigència i les imprudències dels socis més joves de la Joventut Catòlica. Entre les seves recomanacions hi ha la de no posar epítets al catolicisme:

"Este inconveniente trae la política, que sus campañas se avienen mal con la crudez religiosa /.../ La divisa del partido quita fuerza y autoridad para enarbolar el estandarte sagrado; y el que se decide a ser iniciador o caudillo de una obra católica, debe por el mismo hecho retraerse de aquella polvorosa arena y mantenerse con perfecta abnegación en elevada neutralidad".³⁸

³⁵ *Ibid.*, 10.10.1882.

³⁶ MASSOT, J., *A. M. Alcover...*, p. 89.

³⁷ ALCOVER, A. M., *Biografía y bibliografía de don José María Quadrado*, en *Revista de Archivos, bibliotecas y museos*, 1920, 37 pág., pp. 24-25.

³⁸ QUADRADO, J. M., *A la Juventud...*, p. 17.

“Guardaos, en el palenque abierto a lícita controversia, de tesis exageradas, de opiniones preconcebidas, de compadrazos de escuela, de frenéticos apasionamientos, que la pasión siempre es pasión aunque sea en pro de la mismísima verdad y justicia”.³⁹

“Si inspirándoos en vuestro propio pensamiento os trazáis un camino espontáneo, por corto que vuestro paso sea, algo siempre adelantáis /.../ Adquirid de primera mano la ciencia en cuanto podáis”.⁴⁰

El 1884 s'acabà la crisi per a l'entitat, deixant la institució els socis més oberts i tolerants respecte al liberalisme polític. L'Acadèmia es convertia, així, en un espai cultural de la intolerància catòlica mallorquina, encapçalada pel Marquès del Reguer. J. M. Quadrado parla que durant el 1883 es va produir la depuració de l'Acadèmia, i en aquest contexte fou convidat a donar la conferència a començaments de 1884.⁴¹

La Joventut Catòlica mallorquina assumeix, preferentment la defensa dels valors íntegres catòlics. El Marquès del Reguer posa de manifest en el seu discurs de finals de 1884 quins són els principis de l'integrisme mallorquí: a favor de la infalibilitat del Papa, contra la llibertat de cultes, contra tot tipus de llibertats fruit de la revolució, i seguidors de Balmes, Taparelli, De Maistre, Donoso Cortés... Aquests exemples evidencien que es tracta bàsicament del grup d'antics neocatòlics, intransigents amb el règim polític establert per Cànoves, que simpatitzaran amb el carlisme fins a la ruptura de 1888.⁴²

Els seus enemics visceralment són els catòlics transigents amb el règim de Cànoves, acusats de mestissos, eclèctics i de falsejar la realitat religiosa, conjugant bé i mal. Només hi ha un tipus de catòlics: els intransigents en matèria política i religiosa. I lògicament manipulant les intervencions de Lleó XIII:

“No somos nosotros los que decimos quiénes son buenos y quienes malos: es Roma que nos dicta á cada momento la regla para conocerlos, porque quiere amaestrarlos, quiere evitar nuestra caída”.⁴³

En canvi, enfront d'un sector de l'integrisme mallorquí que es mostra intolerant, inclús amb el periodisme catòlic, provocador de més divisions si cal, el Marquès es defineix a favor d'un periodisme de defensa i de propaganda catòlica seguint l'exemple de F. Sardà, model de publicista catòlic a través de la seva “Revista Popular”.⁴⁴ Fruit d'aquesta mentalitat sortiria el “Boletín de la Juventud Católica” (maig-setembre 1884), amb la col·laboració de B. Singala, L. Carnicer, J. M. Quadrado, Tomàs Forteza, M. Costa i Llobera, A. M. Alcover, J. M. Sureda y Verí, J. Ferrà, etc.

³⁹ *Ibid.*, p. 18.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 19.

⁴¹ Cfr. DURÁN, M., *Cartas de Vicente de La Fuente a J. M. Quadrado*, Palma de Mallorca 1981, p. 164.

⁴² Cfr. MARQUÉS DEL REGUER, *Valor católico*, Palma 1885.

⁴³ *Ibid.*, p. 33.

⁴⁴ Cfr. *Ibid.*, pp. 16-17.

Un element essencial és la visió del problema social i les propostes de solució que ofereix:

“... cuánto se alardea de libertad y bienestar presentando esas ideas en pugna con las doctrinas católicas cuando estas son las que redimieron al mundo de la esclavitud y tiranía. Reparad de qué manera resolver la pavorosa cuestión de proporcionar al proletariado una prosperidad sin tasa, abriendo necia información que, ampliamente discutida, con toda amplitud también permita vomitar en ellas las más cínicas proposiciones, sin caer en la cuenta de que sus esfuerzos se han de estrellar ante la promesa que no ha de faltar nunca, pues con ella la caridad podrá siempre esparcir el suavísimo bálsamo del consuelo, cuya remuneración sólo puede conocer cumplidamente la Providencia divina.

Este es el secreto que los católicos encuentran á cada paso para la resolución de la crisis social. Aquel á quien Dios colocó en rica posición, cumpla con su deber empleándola cual debe. Aquel otro que nació desamparado, inspírese en el valor católico; esto le proporcionará el pacífico vivir que apetece. Cumpliendo á dos con sus respectivos deberes, habrá recabado la sociedad el equilibrio que vanamente busca por camino tan opuesto. Entonces se realizará la verdadera comunidad de intereses, y se producirá la más completa unión, que tan ahincadamente se nos aconseja”.⁴⁵

Un aspecte controvertit en la pròpia acadèmia, i en relació amb les altres societats catòliques, fou la incorporació de la dona:

“Las señoras únicamente podrán pertenecer a la Sociedad en calidad de socios protectores, reuniendo los requisitos marcados en el número 1.º y 4.º del artículo 10. Tendrán sólo derecho a asistir a las sesiones extraordinarias á que la Junta Directiva acuerde invitarlas, pudiendo presentar y leer trabajos literarios, ó, si les place, encargar á un socio su lectura”.⁴⁶

A diferència d'altres entitats catòliques que exclouen a la dona, la Joventut Catòlica admet la seva presència, com a primera aportació de la dona únicament en l'aspecte cultural. Tot i ésser moralment molt intransigent, en aquest aspecte foren més oberts que la resta d'associacions catòliques del moment.

6. *A manera de conclusió.*

L'origen de la Joventut Catòlica coincideix amb el moment de llibertats que otorga el Partit Liberal Fusionista de Sagasta, amb el naixent anticlericalisme i amb la presència clara d'un determinat pensament laic, marcadament elitista. Els sectors més totalitzants del catolicisme mallorquí (l'element clerical, sectors

⁴⁵ *Ibid.*, pp. 14-15.

⁴⁶ *Reglamento...* 1884, p. 21; cfr. *Reglamento...* 1881, p. 14.

jesuítics, integrisme polític i intel·lectuals catòlics força més moderats) cerquen un espai d'assimilació i clarificació del tomisme, entès en un sentit religiós, cultural i polític. El gran defecte d'aquesta organització va ser precisament el que es va centrar excessivament en ella mateixa, com un espai d'enfortiment del tomisme intransigent, en un afany de domini ideològic dels sectors intel·lectuals catòlics.

No existiren disputes clares amb la jerarquia com va succeir a altres indrets de l'Estat espanyol; però si en canvi una actitud exclusivista, amb un clar predomini dels sectors catòlics clarament carlins, integristes i filojesuítics.

Hi són absents de l'Acadèmia els lulistes, tot i tenir com a copatró a Ramon Llull (J. Maura) i el grup de clergues més apolítics i antibelligerants per motius d'interpretació del liberalisme.

Finalment, podem afirmar, la manca d'un caire popular, el seu fracàs vingué entre altres raons per la manca de perspectives i de difusió. L'elitisme intel·lectual i l'exclusivisme integriste, amb la divisió del carlisme el 1888, va acabar la seva aventura.